

Ezpeldoiren kasua

Jakoba Errekondo

jakoba@bizibaratzea.eus

Amaia Ezpeldoi nola hilko dugun barrundatzen dugun artean, ea ezpelak (*Buxus sempervirens*) nola salbatu asmatzen dugun. Txinatik Alemaniara ekarri eta handik Europa osora hedatu dugun harrak (*Cydalima perspectalis*) mendietako eta etxeetako ezpel guztiak garbituko dituen itxura guztia du, izurrite petral alaena! Gauez baino ibiltzen ez den sits zurizta da, eta umetan har berde-beltz handi samarra, 3-4 zentimetrokoa, erraz ikusteko modukoa. Landarearen zati guri guztiak jaten ditu harrak, eta gizen-gizen egin denean, armiarma-sare tankerako batean bildu eta krisalida sortzen du, gero sits bihurtzeko. Negua igarotzeko, 0,5-1 zentimetroko har ttikiek bi ezpel hosto sendo josten dituzte hariz. Udaberriarekin hazi, eta lehen sits belaunaldia ekarriko dute. Bi edo hiru belaunaldi izango dira urtean, urte eta toki epeletan baita lau ere. Txikizioaren emana edo, gure lagunaren amak esaten duen bezala, txikizio desdetxa!

BÖHRINGER FRIEDRICH-CC BY SA

Txinatik Alemaniara eta handik Europa osora hedatu da Cydalima perspectalis harra, ezpela garbitzen ari den izurritea.

Ezpela kulturaren paisaiaren oinarri den lurraldeetan txikizio hori izugarria da. Paisaia antzematen dugunean landare bat ez ikustea gauza bat da, baina landare hori kultura baten oinarrietako bat bada triskantzari odola dario. Ezpelik ezean, nola egingo dituzte Ezkurran tomateetarako makilak? Aita Oizkoa duen lagun batek hala zioen lehengo astean, kontu honen berri eman nionean: "Ordun, kislubek berpizten hasi nahi ta ere, nekez beteko ttiu ezpelez..."

Gure ezpelaren kulturaren paisaiaren odol jario hori eteteko harra akabatu behar: *Bacillus thuringiensis*-ekin tratamendua eginez, ur soilez bustitzeak ere garbitzen omen du... Geuk hasi beharko dugu, txoriek ez baitituzte har horiek jaten. Ezpelak badu pozoi tankerako bat, eta, agidanean, ezpela besterik jan ez duen harra ez dute morkoratu nahi. Amaia Ezpeldoi hil beharrean lanean jarri beharko dugu kasu honetan ere... ■

IRAKURLEAK GALDEZKA

Galderaren bat egin edo gairen bat proposatu nahi badiguzu, bidali mezua landareak@argia.eus helbidera eta orrialde honetan bertan irakurri ahal izango duzu erantzuna.

Kaixo. Kotxinila zuriaren izurriterako tabakoarekin tratamendua egitea aholkatzen duzu. Zigarro edo puruekin egin daiteke, edo belarra behar du izan? Zer proportziotan? Eta bukatzeko: amona mantangorrien larbak erosi ditut, entzun baitut kotxinila eta zomorro txikiak jaten dituztela. Tabako belarraren tratamendua martxan jartzen badut egokia da mantangorriak zabaltzea? Mila esker.

Karlos Larrañegi (Zarautz)

Kaixo Karlos. Nikotina da tratamendurako erabiliko duguna. Beraz, aipatzen dituzun horietako edozein egokia da, zigarro, puru edo belar. Gaur egun hain hedatua den "liatzeko" tabakoarekin egitea oso erraza da. Hau da nire ustez formula eraginkorrena: litro erdi bat alkohol eta beste hainbeste ur nahastu eta 100 gramo tabako sartu. Hamabost bat egunez beratzten utzi. 100 gramo xaboi neutro gogor birrindu eta hamar litro uretan urtu. Tabako ura eta xaboi ura nahastu.

Deskuiduan intsektuak izurrite bilakatu badira, zuzenean nahasketa horrekin tratatu. Erasoari izurrite esaterik ez bada, tratatzeko erantsi beste hogeit hamar litro ur. Intsektuak ez baditu garbitzen, landareak ondo garbitu arte astero tratatu.

Nikotinak intsektu guztiei erasotzen die, baina batez ere harrei, azal ahulena dutenei. Beraz, mantangorrien harrak tratamenduak egin ondoren zabaltzea hobe litzateke.